

Justis- og politidepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref.
2010009890 ES TSA/bj

Vår ref.
11/11 SIE

Dato
31.1.2011

Høringsuttalelse – utvidelse av virkeområdet for strafferettslige særreaksjoner for utilregnelige som begår vedvarende og samfunnsskadelig kriminalitet

1.

Det vises til brev av 22.10.2010 og til brev av 20.12.2010 med presiserende merknader, der Det kriminalitetsforebyggende råd er blant høringsinstansene. Denne uttalelsen er utarbeidet av rådets sekretariat.

2.

KRÅD støtter forslaget om å innføre den strafferettslige særreaksjonen "tidsbegrenset tvungent opphold i psykisk helsevern/tvungen omsorg" for utilregnelige som begår vedvarende og samfunnsskadelig kriminalitet, på de vilkår som departementet har lagt til grunn.

Høringsinstansene bes spesielt uttale seg om hvorvidt en i gjennomføringen av særreaksjonen konsekvent bør bruke de regionale sikkerhetsavdelingene eller om det også kan gis adgang til å utholde dom til tidsbegrenset tvungent opphold i en annen institusjon, for eksempel i kommunen. KRÅD er av den oppfatning at en bør bruke de regionale sikkerhetsavdelingene og ikke gi adgang til tvungent opphold i annen institusjon. Slik departementet påpeker, vurderer også KRÅD at det vil kunne bli vanskelig med erfaringsoverføring dersom tidsbegrenset tvungent opphold blir

gjennomført på mange ulike steder, ettersom det i praksis må antas å være få personer som vil idømmes denne særreaksjonen.

3.

3.1

KRÅD vil likevel melde en bekymring for at forslaget om tidsbegrenset, tvunget opphold ikke lar seg gjennomføre med mindre det etableres nye samarbeidsmønstre og det tilføres ressurser. Vi er usikre på om den foreslåtte forbedring lar seg gjennomføre som forutsatt med det økonomiske konsekvensestimert som fremkommer i pkt 6.

Noe av bakgrunnen for dette er at det i høringsbrevet (pkt 4.1) vises at politi/kriminalomsorg og regionale og kommunale myndigheter forutsetningsvis skal delta i utredning av de personer dette gjelder sammen med spesialisthelsetjenesten. Det sies imidlertid intet i høringsnotatet om hvorledes dette er tenkt gjennomført.

3.2

KRÅD har i lengre tid vært opptatt av situasjonen hvor psykisk syke personer, ofte med rusproblemer, begår kriminalitet eller bare oppfører seg på en måte som er skremmende eller er til sjenanse. Disse personene faller alt for ofte imellom de behandlings- og hjelpetilbud som finnes lokalt og regionalt, med den konsekvens at de blir politiets ansvar.

Alle som jobber i politiet har erfaring med å hjelpe psykisk syke mennesker. Noen begår kriminalitet, men mange fordi det ikke finnes noe tilgjengelig hjelpetilbud og da må politiet tilkalles; de har jo "alltid åpent".

Det er derfor viktig, etter KRÅDs oppfatning, ikke bare å etablere en ny ordning med tidsbegrenset, tvungent opphold, men samtidig sørge for en forbedret modell for å fange opp de personene som kvalifiserer for det nye tiltaket.

3.3

Dagens situasjon er åpenbart ikke tilfredsstillende. Vi vil derfor trekke frem et forsøksprosjekt som er startet i Fredriksberg kommune i Danmark i 2005, kalt PSP (Politi - Sosialforvaltning - Psykiatri). Dette bør studeres nærmere for eventuell erfaringsoverføring til det pilotprosjekt som foreslås i høringsnotatet.

Samarbeidet ble etablert ut fra et ønske om å forebygge at personer som på grunn av misbruk, psykiske lidelser eller andre former for sosiale problemer befinner seg i en situasjon hvor de ikke får den støtte de har behov for. En dansk regjeringsrapport viste at det var en viss stigning i antallet lovovertrедelser som psykisk syke ble dømt for. For visse typer kriminalitet var psykisk syke overrepresentert.

PSP-samarbeidet er organisert med en styringsgruppe og en praksisgruppe. Styringsgruppen består av en politiinspektør fra det lokale politiet, socialdirektøren i kommunen og en overlege på psykiatrisk avdeling ved det lokale sykehuset. I tillegg deltar en socialpsykiatrikonsulent som sekretær for gruppen. Praksisgruppen består også av minst to personer fra hver av de tre samarbeidende etatene. Disse er valgt ut med særlig siktemål å forbedre samarbeidet mellom sektorene, og målgruppen for arbeidet fyller tre kriterier:

1. Psykisk sykdom
2. Sociale problemer
3. Kriminalitetstruende atferd

Praksisgruppen møtes fast en gang i måneden. Møtestedet skifter mellom deltakeretatene. Det anses som viktig at ledelsen i hver sektor prioriterer samarbeidet. Det fokuseres særlig på samarbeidsrelasjoner, sektorkunnskap, arbeidsmetoder, målgrupper, barrierer, avmakt, håndtering av trusler, utvikling av nye arbeidsmetoder, taushetsplikt og samtykkeerklæringer.

Målgruppen for arbeidet er personer som med jevne mellomrom figurerer i politiets døgnrapporter. I tillegg hører de ikke klart inn under en av de tre samarbeidende etatene og derfor kan falle mellom tre stoler.

3.3

PSP-gruppen har befatning med personer som karakteriseres ved å ha flere ulike problemstillinger:

- Innblandet i kriminalitet
- Massivt misbruk av alkohol og/eller narkotika
- Truende, aggressiv eller voldelig atferd
- Kanskje innlagt flere ganger på psykiatrisk avdeling
- Diagnostisert med alvorlige personlighetsforstyrrelser
- Vanskelig å gi relevant medisinsk og terapeutisk behandling
- De har problemer med å ha fast bopel, enten på grunn av økonomi eller atferd

Noen av disse personene er ved sin oppførsel nektet adgang til kommunale kontorer, behandlingstilbud og boligtilbud og de representerer stor risiko eller fare for sine omgivelser. Det betyr at det må en særlig innsats til for å etablere kontakt på ny med hjelpeapparatet. Når PSP-gruppen har arbeidet med slike vanskelige tilfeller har de hatt et særlig behov for å informere hverandre innbyrdes om farlighetsvurderinger.

Et mål er å få sektorene, gjennom PSP-samarbeidet, til å arbeide mer strukturert, særlig i det å videreformidle informasjon. For å få til dette har det vist seg nødvendig å gå ut over de rettssikkerhetsmessige og forvaltningsmessige krav hver sektor er underlagt. Politiet har etter den danske forvaltningsloven en videre opplysningsplikt enn det de

samarbeidende organer har. Derfor er det i PSP-samarbeidet utarbeidet samtykkeerklæringer som har vist seg å fungere tilfredsstillende.

PSP-gruppen har i flere situasjoner tatt initiativ til nettverksmøter omkring personer med mange problemer. Hit er alle organer og etater med delansvar for personenes problemkompleks invitert med sikte på i fellesskap å finne tiltak som kan bedre situasjonen. I visse vanskelige tilfeller har det handlet om å finne ut hvordan systemene kan fungere for å unngå opptrapping av den truende oppførsel og forebygge ny kriminalitet.

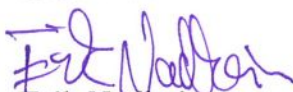
3.4

En dansk undersøkelse fra 2006 viste at det ville være mulig å identifisere langt flere med psykiske problemer av de politiet kom i kontakt med gjennom en enkel, systematisk utspørring om tidligere kontakt med det psykiatriske behandlingssystemet. PSP-samarbeidet har som mål å finne handlingsmuligheter for å forebygge sosial utstøtelse av mennesker med psykiske lidelser og/eller sosiale problemer og for å forebygge at de begår kriminalitet.

4.

Erfaringene fra PSP-samarbeidet i Fredriksberg kommune gir grunn til optimisme. La oss håpe at vi også her i landet kan finne fram til virkningsfulle prosjekter som har vist seg vellykket når det gjelder å bryte den ulykkelige rundansen mellom kriminalitet, psykiatri og (svært ofte) rus. KRÅD ser det som viktig at det etableres samarbeidsmodeller som mer effektivt enn i dag fanger opp de som kvalifiserer for tidsbegrenset, tvungent opphold.

Med hilsen

Erik Nådheim
direktør

Sonja Iren Eidissen
seniorrådgiver